DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI

8. Sınıf · T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük · 12. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkan Ayaklanmalar, Alınan Tedbirler (Hıyanet-i Vataniye Kanunu, İstiklal Mahkemeleri) ve Sevr Antlaşması'na Karşı Tepkiler (İTA.8.2.7 & İTA.8.2.8)

Büyük Millet Meclisine karşı çıkarılan ayaklanmaların nedenlerini ve dört ana grubunu analiz eder (İTA.8.2.7). · Ayaklanmaların bastırılması için Büyük Millet Meclisinin aldığı hukuki, dinî, askerî ve basın-yayın tedbirlerini (Hıyanet-i Vataniye Kanunu, İstiklal Mahkemeleri, karşı fetva) değerlendirir (İTA.8.2.7). · Sevr Antlaşması'nın ağır maddelerini, hukuki geçersizliğini ('ölü doğmuş antlaşma') ve Mustafa Kemal ile Türk milletinin Sevr'e karşı tepkilerini açıklar (İTA.8.2.8).

HATIRLAYALIM

- BMM'ye karşı çıkan ayaklanmalar 4 gruptur: **1. Doğrudan İstanbul Hükûmeti** (Anzavur, Kuvâ-yı İnzibatiye), **2. İstanbul Hükûmeti + İtilaf Devletleri** (Bolu-Düzce, Bozkır, Çopur Musa, Delibaş), **3. Eski Kuvâ-yı Milliyeciler** (Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe), **4. Azınlıklar** (Pontus, Ermeni).
- BMM'nin aldığı tedbirler: **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** (yasama), **İstiklal Mahkemeleri** (yargı), Ankara Müftüsü **Rıfat Börekçi'nin karşı fetvası** (dinî), **Anadolu Ajansı ve Hâkimiyet-i Milliye** (basın) ve düzenli ordunun kurulmasıdır.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki BMM'ye karşı çıkan ayaklanma gruplarını sağ sütundaki örnek ve amaçlarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. Ahmet Anzavur ve Kuvâ-yı İnzibatiye	**a)** Doğu Anadolu ve Karadeniz'de bağımsız devlet kurmak isteyen azınlık isyanları
☐ 2. Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe	**b)** Boğazların kontrolünü elde tutmak için doğrudan İstanbul Hükûmetince çıkarılan isyanlar
☐ 3. Pontus ve Ermeni Ayaklanmaları	**c)** Düzenli ordu emrine girmeyi reddeden eski Kuvâ-yı Milliye yanlılarının çıkardığı isyanlar

2 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki tedbir kartlarını inceleyerek BMM'nin ayaklanmalara karşı aldığı önlemleri ve ilgili alanı tabloya yazınız. İlk satır örnektir.

1. Karşı Fetva (Rıfat Börekçi) — Dinî ve Toplumsal Tedbir
2. Anadolu Ajansı & Basın — İletişim ve Kamuoyu Tedbiri
3. Hıyanet-i Vataniye Kanunu — Hukuki (Yasama-Yargı) Tedbir
4. Düzenli Ordunun Kurulması — Askerî ve Savunma Tedbiri

Kışkırtma / Sorun	BMM'nin Aldığı Tedbir	Tedbirin Alanı
1. Şeyhülislam Dürrizade'nin fetvası	Rıfat Börekçi ve 153 müftünün karşı fetvası	
2. İstanbul basınının kara propagandası		
3. İsyancıların yargılanması ihtiyacı		Hukuki (Yasama-Yargı) Alan
4. Kuvâ-yı Milliye'nin disiplinsizliği	Düzenli ordunun kurulması	

3 KISA CEVAP

Görseldeki Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe olay kartına göre bu ayaklanmaların çıkma nedenini ve bastırılmasının askerî sonucunu yazınız.

Eski Kuvâ-yı Milliyecilerin İsyanı (Çerkez Ethem & Demirci Mehmet Efe)

Sebep: Bağımsız hareket etmeye alışmış birliklerin düzenli ordu emrine girmeyi reddetmesi

Sonuç: BMM'nin kurduğu DÜZENLİ ORDU tarafından bastırıldı!

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki BMM tedbirleri şemasına göre Meclisin hem «Hıyanet-i Vataniye Kanunu» çıkarması hem de milletvekillerinden oluşan «İstiklal

Hıyanet-i Vataniye Kanunu	İstiklal Mahkemeleri
29 Nisan 1920'de çıkarıldı	Üyeleri milletvekillerinden seçildi
Yetki: YASAMA (Kanun Yapma)	Yetki: YARGI (Mahkeme)

(A) BMM'nin yasama ve yargı yetkilerini birlikte kullanarak «güçler birliği» ilkesini uyguladığını

(B) BMM'nin tüm yargı yetkisini İstanbul Hükûmeti mahkemelerine devrettiğini

(C) Meclisin yalnızca askerî işlerle ilgilenip hukuki düzenlemeleri ertelediğini

(D) İtilaf Devletlerinin Anadolu'daki mahkemeleri denetlediğini

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

BMM'ye karşı ayaklanmalar ve Sevr Antlaşması'yla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
BMM'ye karşı çıkan ayaklanmalar Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasını geciktirmiş, silah ve insan kaybına yol açmıştır.	☐	☐
Sevr Antlaşması, Mebusan Meclisi tarafından oy birliğiyle onaylandığı için hukuken geçerli bir antlaşmadır.	☐	☐
Ayaklanmaların başarıyla bastırılması BMM'nin Anadolu'daki otoritesini ve halkın Meclise olan güvenini artırmıştır.	☐	☐
Sevr Antlaşması'nda kapitülasyonların kaldırılması ve Osmanlı ordusunun güçlendirilmesi kararlaştırılmıştır.	☐	☐

6 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki Sevr paylaşım haritası ve Yunan taarruzu kartına göre, İtilaf Devletlerinin Sevr Antlaşması'nı Türklere zorla

İtilaf Devletlerinin Planı	Türk Milletinin Yanıtı
• Yunan ordusunu ileri sürerek Anadolu işgallerini genişletmek	• BMM etrafında kenetlenmek
• Sevr'i zorla kabul ettirmek	• Düzenli orduyla direnmek
	• Sevr'i tarihe gömmek!

7 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun tarihî kavramlarla tamamlayınız.

Anadolu | Sevr | Lozan | Hıyanet-i Vataniye

1. BMM kendi otoritesini korumak ve isyancıları cezalandırmak için 29 Nisan 1920'de _____ Kanunu'nu çıkarmıştır.
2. Millî Mücadele'nin haklılığını halka duyurmak için Halide Edip ve Yunus Nadi'nin önerisiyle 6 Nisan 1920'de _____ Ajansı kurulmuştur.
3. 10 Ağustos 1920'de imzalanan _____ Antlaşması Türk milletinin bağımsızlığına ve Misak-ı Millî'ye tamamen aykırıdır.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki hukuk kartına göre Sevr Antlaşması'nın tarihte **«ölü doğmuş bir antlaşma»** olarak nitelendirilmesinin hukuki nedeni hangisidir?

Hukuki Değerlendirme: Neden «Ölü Doğmuş Antlaşma»?

Osmanlı Anayasası Kanun-ı Esasi'ye göre bir antlaşmanın geçerli olması için Mebusan Meclisi'nin onayı şarttı. Meclis kapalı olduğu için Sevr'i **yalnızca Saltanat Şûrası imzalamış, antlaşma hukuken geçersiz kalmıştır!**

A) Antlaşmanın Paris yerine San Remo kentinde hazırlanmış olması

B) Kanun-ı Esasi'ye göre bir antlaşmanın geçerli olması için gereken Mebusan Meclisi onayından geçmemesi

C) Antlaşma metninin Fransızca ve İngilizce olarak iki nüsha yazılması

D) İtilaf Devletlerinin antlaşmayı imzalamaktan son anda vazgeçmesi

9 SIRALAMA

Görseldeki 1920 yılı gelişmelerini kronolojik (tarihsel) oluş sırasına göre 1'den 4'e kadar sıralayınız.

16 Mart 1920	23 Nisan 1920	29 Nisan 1920	10 Ağustos 1920
İstanbul'un İşgali	BMM'nin Açılması	Hıyanet-i Vataniye	Sevr'e Tepki

- [ ] 10 Ağustos 1920'de Saltanat Şûrası tarafından Sevr Antlaşması'nın imzalanması ve BMM'nin bunu reddetmesi
- [ ] İtilaf Devletlerinin 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal edip Mebusan Meclisini dağıtması
- [ ] 29 Nisan 1920'de ayaklanmalara karşı Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkarılması
- [ ] 23 Nisan 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisinin (BMM) açılması

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Sevr Antlaşması maddeleri kartında yer alan hükümlerden hangisi doğrudan **ekonomik bağımsızlığımızı** ortadan kaldırmaya yöneliktir?

Boğazlar Komisyonu	Kapitülasyonlar & Maliye
Türk üye yok (Egemenlik)	Bütçe İtilaf kontrolünde (Ekonomi)
Ordu Sınırlandırması	**Sınırlar ve Topraklar**
Ağır silah yok (Savunma)	Anadolu parçalanıyor (Siyasi)

A) Boğazların içinde Türk temsilcinin bulunmadığı uluslararası bir komisyona bırakılması

B) Kapitülasyonlardan bütün devletlerin yararlanması ve Osmanlı maliyesinin İtilaf komisyonunca yönetilmesi

C) Mecburi askerlik hizmetinin kaldırılması ve ordunun ağır silahlardan arındırılması

D) Doğu Anadolu'da iki yeni devlet kurulmasının öngörülmesi

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki Mustafa Kemal Paşa'nın sözünden hareketle Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tutumu hakkında aşağıdakilerden hangisi **söylenebilir**?

Mustafa Kemal Paşa'nın Sevr Antlaşması'na Tepkisi

«Siyasi, adli, ekonomik ve mali bağımsızlığımızı yok etmeye ve sonuç olarak yaşama hakkımızı inkâra ve ortadan kaldırmaya yönelik olan **Sevr Antlaşması bizce mevcut değildir!» (Tam Bağımsızlık Kararlılığı)**

A) Türk milleti esareti ve teslimiyeti reddederek tam bağımsızlık için mücadeleyi seçmiştir.

B) BMM, Sevr Antlaşması'nın yalnız ekonomik maddelerini kabul etmiştir.

C) Anadolu halkı İtilaf Devletlerinin manda ve himayesini benimsemiştir.

D) Milli sınırlar (Misak-ı Millî) hedefinden vazgeçilerek silahlar bırakılmıştır.

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle «23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan ve Kurtuluş Savaşı'nı yöneten

Son Osmanlı Mebusan Meclisinde kabul edilen millî yemin (___-ı Millî) □□□□□

10 Ağustos 1920'de imzalanan ve hukuken geçersiz olan ağır antlaşma □□□□

Orduların düşmana karşı savaştığı askerî bölge □□□□□

Milletvekillerinden oluşan olağanüstü yargı kurulu (___ Mahkemeleri) □□□□□□□□

BMM'nin otoritesine karşı çıkarılan ayaklanma ve başkaldırı □□□□□

Halkı doğru bilgilendirmek için çıkarılan gazete ve ajansların alanı □□□□□

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____